

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عدم تبعیت از گام (وسوسه) های شیطان در قرآن کریم

• تعداد دفعات تکرار عبارت **لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ** در قرآن کریم

• پیشگیری بهتر از درمان است !

• آیات وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ^ج در قرآن کریم

﴿وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾

از گام‌های شیطان پیروء نکنید
زیرا او نسبت به شما
دشمن آشکار است

بقره ۱۶۸

• ۱- آیه ۱۶۸ سوره بقره

• ۲- آیه ۲۴۸ سوره بقره

• ۳- آیه ۱۴۲ سوره انعام

• ۴ آیه ۳۱ سوره نور

۱- آیه ۱۶۸ سوره بقره

• **موضوع آیه:** سفارش بهره بردن از نعمت‌های پاک و حلال

---

۱. يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا

۲. وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ ^ج إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ

ای مردم! از آنچه در زمین، حلال و پاکیزه است، بخورید و از گام‌های (وسوسه انگیز) شیطان، پیروی نکنید. به راستی که او دشمن آشکار شماست.

• نکات و واژگان مهم آیه

- **حلال:** حل به معنی باز کردن است حلال چیزی است که از ممنوعیت باز شده تصرف و خوردن آن جایز است بر خلاف حرام که محدود و ممنوع است.
- **طیب:** دلچسب و طبع پسند. که حواس از آن لذت می برد. اصل آن طیب (بر وزن قیف) به معنی دلچسبی و طبع پسندی است.
- **خطوات:** خطوه (بر وزن خمره) فاصله میان دو قدم در راه رفتن و (بر وزن بهره) يك قدم برداشتن، جمع آن در اول خطوات (بضم خاء و طاء) و در دوم (بر وزن ضربات) است. پیروی از خطوات شیطان، تبعیت از وسوسه های اوست.

پیام ها و آموزه های هدایتی و تربیتی آیه

۱- شیطان، انسان را قدم به قدم منحرف می‌کند. باید از همان قدم اول مواظبت کرد. «خُطُواتِ الشَّيْطَانِ»

• ۲- شیطان برای انحراف مردم، از راههای گوناگونی وارد می‌شود. «خُطُواتِ»

• ۳- وادار نمودن مردم به استفاده از حرام‌ها و بازداشتن آنان از نعمت‌های حلال،

نمونه ای از دشمنی آشکار شیطان است. «كُلُوا ... حَلالًا طَيِّبًا ... إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ

مُبِينٌ»

۲- آیه ۲۰۸ سوره بقره

• موضوع آیه: لازمه ی ایمان اطاعت از خداوند و عدم پیروی از شیطان

• يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا

• ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَآفَّةً

• وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ^ج

• إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! همگی در صلح و آشتی درآئید (و تسلیم مطلق خداوند شوید) و گام های شیطان را پیروی نکنید که او دشمن

اشکار شماست.

نکات و واژگان مهم آیه

- **السلام:** تسلیم شدن به فرمان خدا.
- **کافه:** جمیع، همگی «کف الشيء: جمعه» (قاموس قرآن).
- **خطوات:** وسوسه ها، قدمها، مفرد آن خطوه است (بقره/ 168). [۱]

پیام ها و آموزه های هدایتی و تربیتی آیه

- ۱- وسوسه های شیطان، انسان را مجبور به گناه نمی کند، بلکه انسان قدرت مقابله با شیطان را دارد و به همین دلیل از اطاعت او نهی شده است. «لَا تَتَّبِعُوا»
- ۲- شیطان، گام به گام انسان را منحرف می کند. «خُطُواتِ»
- ۳- راههای منحرف کردن شیطان، بسیار است. «خُطُواتِ»
- ۴- شیطان، دشمن صلح و وحدت است و همه ی ندهای تفرقه انگیز، بلندگوهای شیطانی هستند

• ۳- آیه ۱۴۲ سوره انعام

• **موضوع آیه** : رابطه خوردنی ها و تبعیت از گام های شیطان

وَمِنَ الْأَنْعَامِ حَمُولَةً وَفَرْشًا ۚ كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعُوا
خُطُواتِ الشَّيْطَانِ ۚ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ

• و از بعضی چهارپایان استفاده باربری و سواری کنید. از آنچه روزی شما کرده بخورید و از پی اغوای شیطان نروید، که او شما را دشمنی آشکار است.

نکات و واژگان مهم آیه :

- **حمولة:** حمل: برداشتن بار و بار. حمولة: شتر بار بردار. اسم جمع است. از لفظ خود مفرد ندارد (مجمع البيان). احتمال دارد مراد حیوانات بزرگ باشد که قدرت حمل بار دارد. مثل شتر
- **خطوات:** خطوه (به ضم خاء). فاصله میان دو پا در راه رفتن و به فتح اول، يك دفعه گام برداشتن است. جمع آن خطوات، مراد از آن وساوس شیطان است. [۱]

پیام ها و آموزه های هدایتی و تربیتی آیه

• ۱- نسبت به خوردنی‌ها باید مواظب باشیم. «كُلُوا ... وَ لَا تَتَّبِعُوا»
چنانکه اولین اهرم شیطان برای گمراه کردن حضرت آدم، غذا بود.

۲- سر سفره‌ی خداوند، از دشمن او پیروی نکنیم. «كُلُوا مِمَّا
رَزَقَكُمُ اللَّهُ وَ لَا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ الشَّيْطَانِ»

• ۳- سیاست شیطان، انحراف تدریجی است، نه دفعی. «خُطُواتِ

الشَّيْطَانِ»

• موضوع آیه: گام های شیطان

• يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطْوَاتِ الشَّيْطَانِ ^ج وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطْوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ ^ج وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ ^ق وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

• ای کسانی که ایمان آورده‌اید، زنهار پیروی شیطان مکنید، که هر کس قدم به قدم از پی شیطان رفت او به کار زشت منکر و امی‌دارد، و اگر فضل و رحمت خدا شامل شما نبود احدی از شما (از گناه و زشتی) پاک و پاکیزه نشدی، لیکن خدا

هر کس را می‌خواهد منزّه و پاک می‌گرداند، و خدا شنوا و داناست.

نکات و واژگان مهم آیه

- زکی: زکاة در اصل به معنی نموّ و زیادت است به معنی پاکی و مدح نیز آید مراد از آن در اینجا پاکی است.
- خطوات: خطوة: گام و قدم، خطوات جمع آنست ناگفته نماند خطوه فاصله دو قدم در راه رفتن و به فتح اول يك دفعه قدم برداشتن است، منظور از آن وساوس شیطانی است.

پیام ها و آموزه های هدایتی و تربیتی آیه

۱- شیطان، با نماز در تضادّ است. شیطان به انسان دستور گناه می‌دهد، «فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَ الْمُنْكَرِ» (اما نماز انسان را از گناه باز می‌دارد. إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَ الْمُنْكَرِ ...
(«1»)

منابع

تفسیر نور

گرد آورنده: الهه مالکی ۱۴ ساله حافظ کل قرآن کریم
استاد راهنما: حجت الاسلام استاد علی رجبی
کلاس تفسیر آنلاین سال ۱۴۰۱
موسسه قرآن و عترت امام رضا (ع) تهران